

**7 põhjust, miks Eesti
peaks toetama
puuriajastu lõpetamist
Euroopa Liidus**

Inimeste, loomade ja keskkonna heaks

Nähtamatud Loomad

Nähtamatud Loomad on 2017. aastal loodud mittetulundusühing, mille eesmärgiks on farmiloomade heaolu tõstmine. Kõik Nähtamatute Loomade seisukohad põhinevad teaduslikul ja tõenduspõhisel maailmavaatel, väärtustades lisaks loomade heaolule ka inimeste toimetulekut, tervist, keskkonda ja jätkusuutlikku toidutootmist.

Seisame selle eest, et Eesti loomsete toiduainete tootmine muutuks inim- ja loomasõbralikumaks, suurendades Eesti toidujulgeolekut ja konkurentsivõimet, parendades Eesti inimeste tervist ja vähendades negatiivset keskkonnamõju. Neid eesmärke järgides saame teiste Euroopa riikidega arengutes kaasas käia ja olulisi loomade heaolu aspekte arvestades meie loomakasvatuse konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse tagada.

Sissejuhatus

Euroopa Liidu liikmesriikides on sadu miljoneid farmiloomi, kes veedavad puuris terve oma elu ja veel kümneid miljoneid, kes olulise osa oma elust kitsastes puurides veetma peavad.

End the Cage Age (ECA) ehk lõpp puuriajastule on üleeuroopaline kodanikualgatus farmiloomade puurispidamise lõpetamiseks, millele andis oma allkirja üle 1,4 miljoni inimene. Selles tulenevalt on Euroopa Komisjon andnud lubaduse töötada 2023. aasta jooksul välja seadusettepaneku, mille raames minnakse järkjärgult üle loomasõbralikematele farmiloomade pidamisviisidele.¹

Algatus puuriajastu lõpetamiseks puudutab munakanu, küülikuid, vutte, parte ja hanesid. Samuti aretuseks kasutatavaid broilerkanu, emiseid ning vasikaid oma esimesel 8 elunädalal.

Lisaks sellele, et intensiivsete tööstusfarmide praktikad, nagu loomade puurispidamine, on kahjulikud farmiloomade tervisele ja heaolule, on need ohuks ka inimeste tervisele ja keskkonnale.

¹ European Citizens' Initiative. End the Cage Age. <https://europa.eu/>

Kuhu paigutub Eesti?

Eesti on Euroopas loomade puurispidamise osakaalu poolest esirinnas. Eestis kasutatakse peaaegu kõikides poegimissigalatest emisepuure, piimafarmides vasika üksiksulge ning ka suur enamik vuttidest ja munakanadest peab oma elu puurivõrede vahel veetma.

Eestis on levinud paljundamiseks kasutatavate emaste sigade hoidmine üksiksulgudes, kus loomal on võimalus ainult seista või lamada nii seemendamise kui ka poegimise ja imetamise ajal. Sellistes ülikitsastes oludes möödub suur osa emiste elust ja pole kahtlustki, et sead kannatavad sellistes tingimustes, kus pole võimalik liikuda ega loomulikul viisil oma järglastega suhelda.

Üle 80% Eestis peetavatest munakanadest veedab terve oma elu traatpuuris, kus neil puuduvad igasugused võimalused loomuomaseks tegevuseks. Pinnase asemel, mida kraapida ja kust toitu otsida, on vaid traatpõrand, millel on ebamugav liikuda. Tegevusvõimaluste puudumise ja stressi tõttu nokivad kanad oma puurikaaslasi. Vigastuste tekkimisel jäävad kümnete või isegi sadade tuhandete kanade ühes farmis pidamisel probleemid märkamata ja mingisugust abi ei saabu. Tihti leiavad kanad piinarikka lõpu saades stressis liigikaaslaste poolt surnuks nokitud.

Kuigi valdav osa munakanadest elab Eestis puurides, toimuvad nii tarbimiskäitumises kui ettevõtluses jõulised arengud puurikanade munade kasutamisest eemale. Üle poole Eesti jaesektorist on andnud avaliku lubaduse loobuda puurikanade munade müügist lähiaastate jooksul (Rimi, Lidl, Maxima ja Stockmann aastaks 2025,

Prisma aastaks 2026) ning üle saja toidusektori ettevõtte on juba puurikanade munade kasutamisest loobunud. Ligi 80% Eesti inimestest arvab, et kanade puurispidamine ei tohiks olla lubatud (Kantar Emori avaliku arvamuse uuringu järgi, jaanuar 2023).

1. EESTI JA EUROOPA KODANIKUD SOOVIVAD SELLELE JULMALE PRAKTIKALE LÕPU TEHA

Kodanikualgatusena *End the Cage Age* kutsusid rekordiliselt 1,4 miljonit inimest Euroopa Komisjoni üles keelustama puuride kasutamise farmiloomade pidamisel. Eurobaromeetri uuringu järgi usuvad 94% Euroopa kodanikest, et farmiloomade heaolu parandamine on oluline. Eesti inimestet toetab farmiloomade puurispidamise lõpetamist 89% (Norstat, 2022).

Vasikad ei saa üksikult eraldatuna mängida, mis on aga ülioluline nende sotsiaalse ja vaimse arengu jaoks.

2. TEADUSLIKUD UURINGUD NÄITAVAD, ET LOOMAD KANNATAVAD PUURIDES

Euroopa Komisjon on tellinud vastavad teadusuuringud, et põhineda seadusemuudatuste ettevalmistaval parimal teaduslikul teadmisel. Euroopa Toiduohutusamet on juba esitanud oma põhjaliku teadusliku arvamuse sigade² ja kanade³ heaolu kohta. Teadlaste järeldused on ühesed – kui me tahame loomadele heaolu tagada, siis ei saa me jätkata nende tundlike olendite puurides pidamisega.

Emiste puhul soovitatakse praegu kasutusel olevate üksiksulgude asemel kasutada poegimisaedikuid. Põrsaste sabade lõikamise kõrval on see teine suurim sigade heaolu kahjustav praktika, mida loomade heaolu teadlased tungivalt lõpetada soovivad. Uuring toob välja, et selleks, et põrsaste suremus ei suureneks võrreldes emise üksiksulus hoidmisega, peab aediku suurus olema ligi 8 ruutmeetrit.

Ka knade puhul tõid teadlased välja, et puuridest loobumine on nende lindude heaoluks kriitilise tähtsusega. Puurides ei ole ruumi liikumiseks, puudub loomulik päevavalgus ja vigastused on kerged tekkima. Munakanade pidamisel on ühe soovitusena välja toodud nn veranda kasutamine. See on suletud soojustuseta ala, kus on värske õhk ja loomulik pinnas, kuid samas on haiguste levik metsikutelt lindudelt tõkestatud.

² EFSA Panel on Animal Health and Welfare, 2022. Welfare of pigs on farm. EFSA Journal, 20-8.

³ EFSA Panel on Animal Health and Welfare, 2023. Welfare of laying hens on farm. EFSA Journal, 21-2.

Poegimissulus peetavate emiste elu on nii piiratud, et nad ei saa isegi ümber pöörata.

3. PUURIDEST LOOBUMINE VÕIB KA INIMESTE TERVISELE KASU TUUA

Puuridest loobumine vähendaks antibiootikumide kasutamise vajadust farmiloomadel, uute haiguste tekkimise ja ülekandumise riski inimestele ning suurendaks riiklikku toidujulgeolekut.

Puurispidamine tähendab, et suur hulk loomi on stressirohketes tingimustes tihedalt koos, mis teeb nad haigustele kergemini vastuvõtlikuks. Sellises keskkonnas suudavad haigustekitajad kiirelt paljudele loomadele levida. On suur risk uute haigustüvede tekkeks, mis võivad ka inimestele nakkusohtlikud olla. Euroopa Food Navigator rõhutab, et intensiivse loomakasvatusega käib kaasas kõrgenenud oht uute inimestele ohtlike viiruste tekkeks ja levikuks. Väikefarmides on see oht märkimisväärselt väiksem.⁴

Teaduslikud uuringud näitavad, et kõrgem heaolu parandab loomade tervist ja väheneb vajadus ravimeid kasutada. Vähemate ravimite kasutamine loomakasvatuses on oluline ka inimestervisele, sest aeglustab võimalikku antimikroobse resistentsuse teket ja parandab märkimisväärselt toidu kvaliteeti. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni keskkonnaprogrammi raport rõhutab, et antimikroobsete ravimite ülekasutamine industriaalses loomakasvatuses on oluline mikroobide resistentsuse tekitaja inimestel, mida peetakse üheks suurimaks ohuks tänapäeva inimeste tervisele.⁵

⁴ Scientists warn factory farming raises future pandemic risk: 'COVID-19 could be a dress rehearsal', 2021. <https://foodnavigator.com/>

⁵ UN environment programme. Frontiers. <https://unep.org/>

4. EUROOPA LIIDUST SAAB EESKUJU FARMILOOMADE HEAOLU ALAL

Kui puurid Euroopas keelustatakse, saab Euroopa Liit ülejäänud maailmale farmiloomade heaolu vallas teerajajaks. Euroopa Liidu seadused on juba varasemalt parandanud loomade heaolu nii Euroopas kui mujal:

- Pärast täiustamata puuride keelustamist munakanade pidamiseks Euroopa Liidus võeti sarnased seadused vastu Uus-Meremaal ja mitmetes USA osariikides.
- Pärast Euroopa Liidu osalist keeldu vangistada tiineid emiseid üksiksulgudesse järgnesid keelud Kanadas, Uus-Meremaal ja mitmes USA osariigis.

Üleminekul puuridelt loomasõbralikematele pidamisviisidele on potentsiaal olla samasuguse mõjuga ja muuta kogu maailma farmiloomade elu.

Küülikud ei saa ennast täielikult välja sirutada ja neil ei ole tavaliselt isegi ühe hüppe jaoks piisavalt ruumi.

5. LÕPP PUURIDE AJASTULE NING LOOMSETE TOODETE TARBIMISE VÄHENDAMINE VIIB KÕRGEMA HEAOLUGA JA JÄTKUSUUTLIKUMA TOIDUSÜSTEEMINI

Paljud maailma jätkusuutlikkuse väljakutsed on seotud tööstusliku põllumajandusega ja Pariisi kliimakokkuleppe eesmärke on peaaegu võimatu saavutada, kui me ei vähenda oluliselt loomsete toodete tarbimist. Kõrgema heaoluga ja taastavatele süsteemidele üleminek muudab meie põllumajandust. Võttes kasutusele tervikliku lähenemise jätkusuutliku toidusüsteemi poole, on üleminek vabapidamisele kasulik nii loomade heaolule, inimestele kui ka keskkonnale.

6. KÕRGEMA HEAOLUGA SÜSTEEMID ON KÕIKIDE LIIKIDE JAOKS JUBA OLEMAS JA KASUTUSES

Farmiloomade puurispidamisele on alternatiivid juba olemas ja kasutusel. Näiteks kasvatakse munakanu juba praegu ka puurivabades süsteemides ning Euroopas on mitu riiki, kus kanade puurispidamisest on ka seaduse tasandil loobunud (Austria, Tšehhi, Taani, Luxembourg, Saksamaa). Sigade pidamisel saaksime eeskju võtta oma naaberriigist Rootsist, kus emiste pidamine üksiksulgudes on juba aastakümneid keelatud olnud. Samas on ka paljudes teistes riikides kasutusel innovaatilised süsteemid, mis võimaldavad emisel puurisolemise asemel ringi liikuda.

Kitsastes traatpuurides elavad kanad ei näe mitte kunagi päikesevalgust, ei saa sibilida maapinnal ega sirutada oma tiibu.

7. PUURIDE AJASTU LÕPETAMINE TOOB KASU MAAPIIRKONDADE MAJANDUSELE

Loomade puurispidamise lõpetamine tähendab, et hiiglaslike tööstusfarmide asemel hakkavad meile toitu tootma suurem arv väiksemaid ettevõtteid. Kõrgema heaoluga jätkusuutlikumad põllumajandusmeetodid pakuvad rohkem töökohti kui intensiivsed suurfarmid ja on kasulikud maapiirkondade majanduslikule arengule. Üleminekul puurivabadele süsteemidele saavad farmerid rahalist abi Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) vahenditest. Vastupidiselt levinud arvamusele ei kahjusta kõrgemad heaolunõuded maapiirkondade arengut, vaid annavad kohalikele väikefarmidele paremad võimalused, kuna väheneb konkurentsieelis, mis on odava masstoodangu tootjatel.

Nüüd on aeg puuride ajastu lõpetada.

Farmiloomade puurispidamine on julm ja ebavajalik praktika, mis ei kuulu 21. sajandisse. 170 loomakaitseorganisatsiooni üle Euroopa, kelle seas oli ka Nähtamatud Loomad, kogusid 1,4 miljoni inimese allkirja, kes ei toeta loomade puurispidamist. Euroopa Komisjon võttis oma kodanikke kuulda ja teatas märgilisest otsusest liikuda puuride kasutamise lõpetamiseni aastaks 2027. Nüüd on hädavajalik, et puuride keeld viivitusega ellu viiakse – inimeste, loomade ja keskkonna heaks.

Nähtamatud Loomad on üles seadnud ka avaliku pöördumise
regionaalministrile, et Eesti seisaks Euroopas farmiloomade
puurides pidamise lõpetamise poolt:

punktpuurijastule.nahtamatudloomad.ee

info@nahtamatudloomad.ee

+372 5693 7937